

„EDINOST“
Izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob **torkih, četrčkih in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obajno izdanje stane: za jeden mesec . f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— . . . 4.50 za pol leta . . . 6.— . . . 9.— za vse leto . . . 12.— . . . 18.—
Naročnino je plačevati naprej na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.
Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč., izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

Oglasi se računajo po tarifu v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulice Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema *upravnništvo* ulice Molino piccolo št. 3, II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprto reklama cije se prosto poštnina.

„? edinsti je moč“.

Narod mora imeti idejalov!

(Dopis.)

II.

Jeden najuglednejih pariških pisateljev je napisal feuilleton, iz kojega posnemamo glavne misli.

Brez idejalov ni možno živeti. Pojedinci v obče niso brez idejalov, a celokupnosti nikdar ne bi smele biti brez njih. Pojedinec, ako nima ničesar drugega, po čemer bi težil, pa ima vsaj željo za jelom in pilom. Celokupnost narodnega organizma mora hoditi za kojoj višjo idejo. In če tudi ta organizem ne razume jasno, česa mu nedostaja, vendar pa usaheva, ne da bi bilo to opaziti, ob nedostatku više ideje, dokler se mu ne posuši mozeg v kosteh, in izgine, ne da bi sam znal, kedaj. V fizioloških laboratorijih preučavajo na živalih uloge posameznih hranilnih elementov; tam hranijo pse ali pitane zajce z jedili, v kojih ni ne mrvice železa, klora ali kalija. Uboga žival se naj, toliko da ne poč; ta hrana jej ugaja izredno; žival ne vé, da v tem jelu ni tega ali onega potrebnega elementa; ta hrana se ne razlikuje ni po ukusu, ni po duhu, ni po vnanjosti, od hrane, ki je zložena normalno. Ali nečesa ni. Uboga žival postaja mršava, dlaka jej izpada, kosti so preperle — in žival pogine. Tako je tudi z narodom, ki je sicer na videz zaveden, ki živi v redu in delu, podpira znanost, piše knjige, je zavzet za umetnost, koji pa ob vsem tem nima — pravega narodnega idejale.

V narodnem organizmu francoskem opažati je pojavov, vznemirajočih rodoljube. Mladi ljudje se nočejo več ženiti. Žene nočejo imeti otrok. Rod, ki dorašča v tem duhu, in ki naj bi skoro stopil v areno javnega življenja, izjavlja brez strahu, da mu ni do drugega nego do denarja in užitka. Po vsej zemlji odmeva klic: „Bogatimo se!“ Vse išče največega plačila za najmanje delo. To je bolno stanje. Okoli bolnika se zbirajo po-

klicani zdravniki, učitelji, moralisti in oblastniki; gledajo mu na jezik, otipavajo žilo, majajo z glavami, podpirajo roko v podbradek in lumijo si glavo, kje neki bi moglo biti središče tej nadlogi in kako je nastala ista. A tega ne pogode, dokler jim ne pride na um: Francozi nimajo več pravih narodnih idejalov in zato bolelahajo. Njihova ljubav do domovine ne nadomestuje še idejalov. Ta ljubav je v njih, kakor splošni afekt (razvnetje), povsem pasivna; a da postane aktivna, treba jej določene vsebine, a prav te vsebine nimajo današnji Francozi.

Blagor narodom, ki gledajo pred seboj jasen cilj, za kojim hrepene, kojemu nasproti širijo roke in hité in naj je ta cilj še tako oddaljen in nedosežen! V tacih narodih je bogat že vsaki novorojenček v zibeli. Isti je došel na svet s kapitalom idejalov. Tako je bilo z Italijani do leta 1866. Vsako dete, ki se je rodilo v razdobju od leta 1815 do 1866., vedelo je, zakaj se je rodilo, vedelo je česa išče na svetu in česa mora iskati. Čim je doraslo do bistrega mišljenja, govorilo je samo sebi: „Došel sem, da se borim za prepoved Italije in boriti se hočem s komurkoli bode trebalo; v življenje hočem dovesti visoke sanje Danteove, in ako jih ne dovedem jaz, dovedejo jih moji sinovi, moji unuki. In če mi bode umreti v temnici, ali na višalih, vedel bodem vsaj, da nisem živel zastonj.“

To uverjenje dajalo je vsemu rodu italijanskemu čudotvorne samozavesti in moči. Tam ni bilo dvombe in zaspanosti. Nepoznana sta jim bila pesimizem in odrekanje. Znali so pač, kaj je jeza in ljutost, ali vitja rok in majanja z glavo, tega niso poznali. O njihovem nezlomljivem navdušenju in vzletni sili čitaje današnji epigoni kakor o kakem homerskem sporočilu.

Tako nekako bilo je se Španjsko. Polnih sedem stoletij nosili so španjski kristijani v svojih prsih idejal: osvobojenje polutoka iz turškega jarma. Polmesec, ki je sejal na glavnih mestih andaluških kraljevin, kazal je na glavno smer

je bila pametneja od naju dveh, med katerima je bilo od takrat neko tajno in strastno tekmovanje. Skladala sva pesmi, ode, ditirambe, sonete, posnemala sva narodne pesni, a vse — narodu, domovini, Slovanstvu, in te plodove nesrečne domišljije čitala sva jeden drugemu, kakor pobratim pobratimu. A zraven tega sva skladala ljubavne pesni, vse Neži in Neži. — A tega blaga nisva priobčevala eden drugemu. Naše tekmovanje je bilo seveda otročje. Ako je Neža motala volno, sva se prepirala, kdo jej bode držal volno; ako jej je padel robec na tla, pobrinila sva se oba, da ga vzdigniva in več takih otročarij. A ona se je smejala, kakor se po noči zvezda smeje človeku. Vendar jej je to ugajalo. Prosim Vas, sirota je bila vse leto sama in se ukvarjala z gospodarstvom. Bila je dobra gospodinja. Naj bode ženska glava kakoršna hoče, nedolžna kakor lilija na polju, čista kakor jutranja rosa, vendar ni deklice na svetu, katerej ne bi ogrela mladega srca laskava beseda iz ust mladeniča. Popolnoma je torej naravno, da najina ljubavna diplomacija ni mogla trajati dolgo časa v najinih glavah.

Nekega večera — bilo je zelo pozno — sva se povrnila v svojo sobo. Albert je bil zelo nemiren. A tudi v meni se je nekaj kuhalo.

„Prijatelj“, mi je rekel, stopil pred-me in me

njihovem osnovam in željam. In živa misel svete dolžnosti, ki se je imela oživotvoriti v boju na življenje in smrt, navdala je kastilske in aragonske može tako čvrstostjo, da sta pred njihovo zlaturdečo zastavo trepetala dva kontinenta.

Pa tudi Nemška! — Kedaj je bilo v njej svežjega duševnega življenja in silnejega junaštva kakor v dobi od slave na Wartburgu pa do versailske cesarske proklamacije? (Proglašenje zedinjene Veliko-Nemčije). V tej dobi je bil vsaki drugi Nemec pesnik in junak. Širina duše, veličina želja in nad, bila je med njimi splošna.

To, glejte, je velika sila sigurnega idejale. Idejal vzdržuje narode in jim daje moči. Narodi rasejo v svojem idejalu. Hrepenenje, nada, poklic, vse to ga goni naprej in mu zagotavlja bodočnost.

A da si idejal ohrani svojo vzdrževalno silo, ne sme biti lahko dosegljiv. Kajti, kakor hitro je oživotvorjen zgubi svojo posebnost — in treba je novega. Zato je proročanstvo judejskih prorokov o Mesiji tako veličanstveno in globokoumno, ker je bil s tem ustvarjen jednemu narodu večni idejal. Židje, če tudi tako raztrešeni, niso propali, ker se nadejajo Mesije in ga pričakujejo. To jim daje moč, da prenašajo svojo usodo. Imajo idejal, ki jih vodi iz stoletja v stoletje, a oni hodijo za njim. Idejal Mesije se ne menja in ne zamre, ker je nedosežen.

Pa, naj je narod še tako majhen, nikdar ga ne averiš, da je odveč in da bi bilo bolje, ako bi ga ne bilo. V svojem nagonu do obstanka kliče on: „Hočem, da živim“, zato pa nimajo oblastniki nikake pravice, da na ta vsklik dajejo napoleonski odgovor „je n' en vois pa la necessité“ (ne vidimo potrebe.) Kajti niga tako malega naroda, ki ne bi se, ob določenem mu idejalu, mogel vzdržavati na življenju. Rimljani so vladali svet, a začeli so propadati, ko so jim oblastniki jeli ponujati nižih idejalov: „kruha in igre“. To jè, jeli so propadati, ko so jeli misliti na neposredne praktične ugod-

pogledal strastnimi očmi, „rad bi ti čital neko pesem. Me-li hočeš poslušati?“

„Drage volje! Čitaj!“ sem rekel, sedši na stol in zapalivši smotko.

„A je nekoliko drugačna nego dosedanje. Ljubavna je“, pristavil je Albert ostrejšim glasom.

„Vsejedno“, sem odgovoril na kratko.

Moj Albert je začel čitati navdušenim glasom nekoliko kitic, še precej skladnih, a polnih pretiranih primerov, vrtečih se okoli mlade deklice. Saj veste. Pri tej priliki je oropal mladi vilin sin Homerja, Shakespearja, Kalidasa, koran, narodne pesni, botaniko, zoologijo, vse grško in rimsko pogansko nebo, a zraven tega tudi krščanski pekel.

Albert je bral stihe zelo dobro. Malo po malem se mu je osvobodil glas in deklamoval je zares navdušenim plamenom, pri čemer se mu je tresel list v roki. Pesem je bila predolga, a vendar ognjevit. Kakor da ga sedaj čujem. Ravno se je zaletel v ogromno sliko, glasečo se prilično:

„Orijaškom školjkom ta je zelen-gora

„Sred valovja nedoglednog svetskog morjá;

„A kot biser zrno divno njej odseva

„Čiste duše čarovnica — mlada deva“.

(Pride še.)

PODLISTEK.

14

Karanfil s pesnikovega groba.

Hrvatski Spisal Avg. Čenoa; poslovenil Cvetko.

Prav je govorila dobra domačica. Bila je izkušena in v glavi je imela dve zdravi očesi. Zakaj naj bi tajil, kar ste uganili že sami. Oba, jaz in Albert, sva se zaljubila v Nežo. Kaj hočete? To je vse ono nesrečno svedočanstvo na Prešernovem grobu, ona milina, ona nehlinjena naravna čaroba, katera premaga tudi pametnega moža, ne pa golobradega mladeniča, kateri še pesnikuje povrh tega. Ta zelo zapleteni slučaj, kjer sta se zaljubila v edno in isto deklico dva pobratima, bil je nov, a pri naju popolnoma naraven, kajti v resnici se ne spominjam, da bi takrat živel v Kranju koja druga krasotica, katera bi mogla očarati ali mene ali Alberta ter naju odvrniti od Nežice. V resnici nisem znal, kako se reši ta dramatična zagonetka; dasi je morda deklica razumela, kako nama blodi njeno lice po glavi, je bila vendar toliko modra, da je menila, da naši pokloni in naše laskanje so le znak prijateljstva, ter je vračala obema prijaznost na jednak način, tako, da se ni mogel hvaliti noben z večjim vspehom. Vendar

nosti. Istodobno dali so malemu tlačnemu azijskemu plemenu proroka idejal v breztelesnem daljnem pričakovanju, in ta narod živi še danes.

Velika napaka dosežnih narodnih idejalov je ta, da so dosežni. In nije nevarneje krize za narod, nego je ta, kadar mu zmanjka idejala s tem, da je dosegel istega. Ako se mu hitro ne posreči, da si najde nov idejal, propadati jame in najmanj zgodovinska nezgoda mu more zadati smrtno rano. Da je Španjska tako zaostala od 16. veka sem, vzrok je bil ta, ker svojega prejšnjega idejala — osvobojenja — ni znala nadomestiti drugim idejalom.

Redovniki so se naselili v Alhambru (To je palača nekdanjih mavriških kraljev v Granadi na Španjskem in najkrasnejši spomenik nekdanje arabske moči in slave. Op. ured.) in s tem so bili idejali uresničeni. Italija in Nemčija nisti si znali najti novih idejalov, ko sti dosegli svojo jedinstvo, in od tedaj sedanja politična beda. Na Nemškem ima jedini socializem neki idejal, a prav zato je tam socialistiška stranka najmočnejša.

Francozi so po porazu leta 1870 imeli svoj idejal: revanche (osveto). Idejal, krvav in grozen, ki bi jih bil mogel stati glave, vendar je bil vzlic temu ploden in koristen. Da je Francija presenčila svet po naglici svojega povzdiganja, ako je brez prigovora prenašala nezaslišana bremena, ako je tako rekoč čez noč zadušila ostanke vojne in je za milijone zgradila strateških železnic in utrdb, vojsko obnovila brezprirerno požrtvovalnostjo, vse to se je zgodilo, ker je narod francozki veroval v svojo nalogo.

Sleheri Francoz je bil uverjen po letu 1870, da mora Sedan s krvjo oprati iz zgodovine in si zopet priboriti Alzacijo in Lotaringijo, in zato je rad prenašal vsa bremena. Danes je že izgubil ta idejal — in že je propadanje tu na vsej črti.

Narod živi samo ob svojih idejalih. In zato je politika trojice sv. Kraljev jedino zdrava! Naprej za zvezdo!

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 24. avgusta 1896.

Deželnozborna volitve v Spodnji Avstriji. Včeraj bil je na Dunaju shod antisemitov, kojega so se udeležili zaupni možje ljudske stranke, krščanskih socialistov in nemških nacionalcev. Med krščanskimi socialisti in ljudsko stranko se je sklenil kompromis gledè skupnih kandidatov za deželni zbor. Kandidate je postaviti v kratkem. Dr. Lueger je opozoril zbor, da si antiliberalci pridobé o prihodnjih volitvah 42 mandator, torej tudi večino v deželnem zboru. Po takem je pričakovati, da bode novi deželni maršal izbran iz vrste protiliberalcev.

Maldočehi za podpiranje čeških manjšin. Dne 23. t. m. imela je mladočeška stranka v Pragi shod, kojega se je udeležilo lepo število deželno-in državnozbornih poslancev. Zbor je sklenil, da je zasnovati narodni zaklad, iz kojega bode gmotno podpirati češke manjšine v njih stremljenju in njih boju za enakopravnost.

Obnovljenje pogodbe z Ogersko. Vse kaže, da je malo nade, da bi se to vprašanje moglo skoro rešiti. Da pomore iz te zadrege, oglašil se je te dni posl. Horanszky — isti je člen opozicijske narodne stranke — z novim predlogom, s kojim baje soglašajo tudi vladni krogi. Predlog Horanszkega se tiče kvotnega vprašanja, razdelitve prispevkov obeh državnih polovic za ukupne potrebe. Horanszky predlaga namreč, naj bi za bodočih 10 let Avstrija plačevala 58 od sto, Ogerska pa le 30, ostalo naj bi se pokrilo po najetju skupnega posojila. Kako se razdeli to posojilo, oziroma kdo poplača to posojilo, tega nam pa ne pove g. Horanszky, ampak prepušča stvar — bodočnosti. Ali je zares blazen ta gospod Horanszky? Za trenotek bi bili res iz zadrege. Ali kje je na božjem svetu — niti ne govorimo o državniku — ampak le priprosti kmet, ki bi hotel najemati posojilo v družbi s kom drugim, ne da bi se popred dogovoril z njim, kako poplačata ta dolg. Kaj, ko bi po 10 letih ne mogli najti „ključa“ za razdelitev tega dolga na obe polovici? Kaj ko bi čez deset let Madjari bili še sebičneji in neizprosnejši nego sedaj? Kaj ko bi raje hoteli porušiti državo nego da bi odjenjali? In v tako nevarnost naj bi se podajali le zato, da bi bili za sedaj rešeni sitnosti pogajanj o kvoti? Pesemisti

smo sicer ali vendar mislimo, da ob sedanjem čutstvovanju malone vse javnosti v nas nasproti madjarski nenasitnosti, ni možna niti taka vlada niti tak parlament, ki bi bila toli lahkomisljena, da bi séla na tako madjarsko limanico.

O zaroki italijanskega prestolonaslednika. Papež Lev XIII. je poslal knezu Nikiti brzojavko, s kojo mu prisrčnimi izrazi čestita na zaroki hčere Jelene s princem Neapeljskim. Zajedno priobčuje sv. Oče, da dovoli katoliška Cerkev posebnih koncesij za prestop princesinje od pravoslavja v rimsko-katoliško veroizpovedanje. — Govori se, da nameruje papež poslati princesinji Jeleni dragoceno darilo povodom nje poroke.

Tudi hrvatska omladina v Zagrebu, vzradoščena na tem dogodku v vladajoči hiši junaškega naroda črnogorskega, odposlala je knezu Nikiti nastopno brzojavko:

„Smatrajoči brzojavko Vaše Visokosti našemu slavnemu Meceni (Strossmayerju) kakor sporočilo vsemu narodu hrvatskemu o onem veselju, ki je danes slavi Vaš slavni dom, pošiljamo Vam srčnih čestitk. Veselje junaških Črnogorcev — rodni nam bratov — je tudi Hrvatov veselje. Previdnost naj blagoslovi vzvišeno ljubav.

V ime hrvatske omladine:

Milan pl. Mareković. Vladimir Gjuroković.

Nebroj je že misli in sentenc v evropskem časopisju o nravi tega predstoječega zblizanja med dvoroma v Rimu in na Cetinju. V tem so malone vsi jedini, da ta dogodek ne ostane brez političkih posledic. Saj nas že vse bedno položnje Italije — političko in gospodarsko — sili do menenja, da ta država uprav hrepeni po kaki spremembi, po odrešenju iz gnjilavi. V svoji sedanji gnjilavi bi se morala Italija zadušiti prej ali slej, morda celó v bližnji bodočnosti. Tako moramo razumevati ta korak Italije. In sedaj razumemo še le ono namigovanje italijanskih listov, ko je prestolonaslednik italijanski bival v Moskvi povodom kronanja ruskega carja. Takrat že so pisali pojedini italijanski listi, kako da je princ Neapeljski predmet posebne pozornosti dvornih krogov ruskih, in že takrat pisali so o ljubeznjivosti dvora petrograjskega v tonu, kakoršnega nismo bili navajeni do tedaj. Nam se je sicer nekam čudno zdelo vse to; no, mislili smo, da je vse to le pojav poznane in tradicionalne samohvale in širokoustnosti Italijanov. Danes sodimo drugače. Sodimo, da so se že v Moskvi storili prvi koraki za zaroko in da je bilo že potovanje princa Neapeljskega predigra sedaj nastopivšemu velikemu poklonu Italije pred Rusijo. V tem položaju, ko je današnja Italija podobna starčku, ki čepi gori na strehi in si ne ve pomoči na nobeno stran, odločiti se je morala za radikalno kuro: presekati je morala sama in iz lastnega nagiba zamotani vozal, ki ga je bila splela Italija v nedoumno zaslepljeni svoji politiki zadnjega desetletja do Francije in v svoji slavofobiji. Le skrajna sila more provzročiti možnost, da se kar čez noč uduše toli ukoreninjene tradicije: kar je bilo še nedavno temu predmetom najdivjega sovražstva in strupenega zasramovanja, je danes predmetom hvale in proslavljanja.

Od Rima preko Cetinja do Peterburga nastanejo torej — ako ne pridejo vmes kaki posebni in nepredvidjeni dogodki —, ugodnejši politički odnošaji. Sedaj pa nastaja vprašanje, na koje stališče naj se postavi ostalo Slovanstvo v oči gled tej fenomenalni spremembi? Menenje naše je to, da so se postavili na korektno stališče biskup Strossmayer in hrvatski dijaki. Radujejo se z onim prosvitljenim knežjim možem, ki je po svojem termopilemskem junaštvu in po svoji salomonski modrosti dovel svojo siromašno deželico in svoj mali narod do nepričakovanega sijaja in ugleda pred vso Evropo. Sleheri Slovan se mora veseliti, kadar se veseli njega rodni brat. Mnogim našim kali veselje bojazen, da bi utegnulo zblizanje med Rimom in Cetinjami, oziroma Peterburgom, pogibeljno uplivati na usodo naših obmorskih pokrajin. Mi menimo, da je neopravičen ta strah. Odnosaji med Anglijo in Rusijo, med kojima obstoje še veliko tesneje rodbinske vezi, so nam najbolji dokaz, da pesimizem v tem pogledu ni opravičen.

Tudi „Obzor“ — pišoči v lepem članku o tem predmetu — se nadeja dobrih posledic. Zagrebški list zaupa sosebno osebi kneza Nikole. Dasi se ne more reči, da bi bile v istem posebljene težnje vsega jugoslovanstva, vendar pa —

tako pravi „Obzor“ — navajeni so vsi Jugoslovani, da v knezu Nikoli, kojega je na čelo poljubila narodna vila in kojega vsi nazivljemo vitežkim, vidijo najizrazitejšega in najodličnejega zaščitnika svoje duševne vzajemnosti. Zagrebški list meni torej, da po tej poroki pride do zblizanja med Slovani in Italijani. Tu treba nekoliko pojasniti. Na sploh je seveda tako. Ali od nas avstrijskih Slovanov, sosebno pa od nas avstrijsko-primorskih Slovanov, ni smeti zahtevati, da ne bi poštevali svojega posebnega položnja nasproti svojim tukajšnjim narodnim nasprotnikom italijanske narodnosti. Saj bi radi verjeli, ali ne moremo nikakor, da bode gori označeni veliki dogodek uplival na mišljenje naših nasprotnikov. Ne smemo pozabiti namreč, da je bila v postopanju proti nam kolikor toliko tudi dosedaj razlika med nastopanjem Italijanov v Italiji in naših tukajšnjih, domačih. Doli imamo pesla z Italijani, tu pri nas pa s fanatiki iz vrst renegatov, slovanskih janičarjev. Svariti treba torej naše ljudstvo, da ne bi jelo prehitro sanjati prijetnih sanj. Teh naših nasprotnikov ne morejo spremeniti vse zaroke in poroke — prenizko se plazijo ob tleh zdvijanega svojega čutstvovanja —, spremeniti jih more jedino jedno, temeljita sprememba avstrijskega sistema. Ne Rim in ne Peterburg nam ne moreta donesti boljših odnošajev v tem pogledu, ampak jedino le Dunaj. Borba med italijanstvom in slovanstvom v Avstriji bode trajala torej, dokler bodo tako hoteli na Dunaju!! Toda o tem trebalo bode govoriti še marsikaj.

Sicer se pa popolnoma strinjamo s čestitko „Obzorovo“ na adresu lepe princese Jelene, kajti . . . „dolžnost nam je, da jo smatramo kakor svojo krv, zato hočemo najživejim sočutjem spremljati njeno srečo, zato čestitamo njej in nje visokoma roditeljema“.

Krečansko vprašanje. Glasom iz Carjegrada došlega poročila korespondenčnega urada, smatrajo tamošnji diplomatski krogi vpliv posredovanja konzulov izcerpljenim in tudi turška vlada sama je menda osvedočena o tem, da ne zmore Krečanov, ako jim ne pripomore avtoriteta velesil; in se boji, da ne bi zopet bruhnila revolucija po vsej črti. Zatorej želi, da bi države neposredno posredovale med turško vlado in Krečani, koji sami so tudi prosili posredovanja. Turška vlada je pripravljena do raznih koncesij, kajti udušenje upora na Kreti je predpogoj za uravnanje nujnih finančnih vprašanj. Skoro vse države so pripravljene posredovati, torej se je nadejati v kratkem skupnega postopanja, ki naj reši krečansko vprašanje. Odposlaniki evropskih držav so ob svojem sestanku izdelali modifikacije zahtevanj mohamedancev in kristijanov. Sestavili so jih tako, da jih turška vlada more vsprejeti, ako — hoče. Te modifikovane zahteve bodo brzkone temelj posredovanju.

Nadalje javljajo iz Carjegrada: Turška vlada je priobčila odposlancem, da želi direktnega posredovanja velesil, da se pomiri Kreta. Dne 22. t. m. udeležile so se vse velesile posvetovanja odposlancev, ki so sklepali o potrebnih kerakih.

„Bureau Reuter“ ima včerajšnjega dne iz Kandije: Dne 21. t. m. napadlo je 3000 upornikov dvajset turških vasij. Pobili so mnogo Turkov in ugrabili okolu 1000 glav živine.

„Agence Havas“ javlja iz Aten: Konzuli evropskih držav, bivajoči v Kaneji, dobili so nalogo, da pregovore Krečane, naj vsprejmejo koncesije, o kojih se razpravlja sedaj. V istem smislu deluje grška vlada. V obče se nadejajo, da bodo uporniki zadovoljni s koncesijami, ki se jim dovole za sedaj.

Turška vlada je priobčila ruskemu odposlancu v Carjemgradu, grofu Nelidovu, da vsprejema predloge evropskih držav gledè Krete, izvzemši sodnijsko nezavisnost Krete, v turških krogih se bojé, da Krečani ne vsprejmejo novega načrta za reforme, ker ni nikakoršnega jamstva, da se izvedejo iste. Kdo bi mogel upornikom šteti v greh, da so neverni Tomaži? Doslej vsaj Turčija še nikdar ni storila tega, kar je — in često v svečani obliki — obljubila v prilog kristijanom.

Različne vesti.

Občni zbor političnega društva „Edinost“ se bode vršil bodočo nedeljo v telovadnici „Tržaškega Sokola“. Na shod pride gotovo več deželnih in državnih poslancev. O političnem položaju bode poročal posl. dr. Laginja. Z ozirom na nevarnost našega položaja, na katero nevarnost je opozoril svet posl. Spinčić se svojim poznanim vsklikom; z ozirom na premembe, ki so predurmi toliko glede na dosedanjo taktiko naših italijansko-radikalnih nasprotnikov o volitvah v avstrijski parlament, kolikor tudi na ravnokar nastopivše prevažne dogodke v območju vnanje politike — koji dogodki se prav dotikajo naše kože — in slednjic z ozirom na dejstvo, da se bode skoro snovala nova večina v državnem zboru in s tem določala smér naše politike za dogledne čase, utegnejo postati jako zanimiva izvajanja treznega in razsodnega zastopnika zapadne Istre v parlamentu dunajskem. A ne le radi važnosti in zanimivosti govora posl. Laginje, ampak tudi radi potrebe, da v takih kritičnih časih damo sebe naroda hrvatsko-slovenskega dostojno manifestacijo, želeti je obilne udeležbe na shodu prihodnje nedelje. Obračamo se torej do mestne inteligencije resnim pozivom, da se spomni svoje dolžnosti; obračamo se do rodoljubov okoličanskih, naj prihité, da v družbi z mestnim življem povzdignejo svoj glas, a na srcu nam je tudi želja, da bi tudi sirota Istra bila kolikor le možno zastopana na tem zboru. Mi moramo skrbeti, da nas bode čula vlada. Odkrito, kakor se prisporodi možem in značajem, naj povedo naši rodoljubi svojo politiško in narodno veroizpoved. Tako je bolje za nas in bolje tudi za vlado.

Nj. Vel. cesar odpotoval je predsinočnem s posebnim vlakom iz Išla na Dunaj.

Deželni predsednik na Kranjskem, baron Hein odpotoval je s svojo soprogo za več tednov na dopust. Nastanil se je v kopelji Porto Rose pri Piranu.

Imenovanje. C. kr. namestništvo v Trstu imenovalo je okrajnega narednika tržaškega domobranskega polka št. 5, Karla Marinskega pl. Derana, namestništvenim kancelistom.

Z občnega zbora družbe sv. Cirila in Metoda. Iz poročila tajnika Žlogarja posnemamo:

Naša družba je v zadnji poslovni dobi stopila v drugo desetletje svojega obstanka. Pred najstjimi leti sklicala je vrle domorodec v središče slovenskih dežel, da se posvetujejo, kaj storiti v obrambo one naše mladeži ob slovenskih mejah, kateri preti nevarnost potujčevanja. V tedanji čitalnici so utemeljili našo družbo, ki naj bo sredotočje oni požrtvovalnosti, brez katere je nemogoče oteti kaj mladeži iz neprijateljevih rok.

Za danes vas je, čč. skupščinarji, družbino vodstvo zopet sklicalo v prvostolnico slovensko in sicer v tisti dom, v katerem bode družba imela stalno pisarno in posvetovalnico, kateri je zgradila skupna požrtvovalnost slovenska, da se tu zopet posvetujete in navdušujete za slovensko šolstvo.

Kako tolažilno bi bilo, ko bi po preteku prvega desetletja vodstvo moglo stopiti pred vas in zaklicati veselo: „Po vsem ozemlju, kjer prebiva naš rod, je že upeljana slovenska šola za slovensko mladež! Naši nasprotniki so se spametovali, so opustili pogubonosni svoj lov na slovensko dečo. „Schulverein“, „Südmark“, „Lega nazionale“ so odložili bojno kopje ter v miru zaspali. Naturnim in ustavnim pravicam je zadoščeno tudi na Slovenskem, kajti vsi poklicani faktorji delujejo za vzgojo naše mladeži v slovenskem duhu... sedaj se torej lahko mirnim srcem razidemo in svoje delovanje raztegnemo na drugo polje kulturnega razvitka za naš narod.“

„A to je le pium desiderium — pobožna želja — ne v razhod, nego le še v tesnejše združenje Vas kliče vodstvo, kajti ni še prišel čas, da bi opustili „usiljeno nam samoobrambo“. Prav sedaj je naša družba nastopila novo pot, položivši temelj šolsko vzgojevalnim zavodom, kateri bodo — trdno se nadejamo — njeno slavo oznanjevali še poznim rodovom.“

V nadaljevanju navaja tajnik podatke o posamičnih strokah družbenega delovanja. Družba šteje 104 možke podružnice z 8200 člani in 28 ženskih podružnic s 3000 družabnicami, ukupno torej 11200 družbenikov.

In s srčno hvaležnostjo se tajnik tu spominja okolnosti, da so ženske podružnice tudi v pretekli dobi obdržale svoje prvenstvo, da so od njih prihajali družbi najizdatnejši darovi. „Za tako vzgledno požrtvovalnost, kateri ni najti primera v slovenski povestnici, vam izreka danes, čč. družbenice, družbino vodstvo najtoplejše pohvalo in zahvalo ter si usoja še pristaviti preiskreno prošnjo, da blagovolite vstrajati v tem domorodnem delovanju in pridobivati vedno več somišljenic za pravično slovensko stvar.“

O naših tržaških in goriških zavodih omenja poročilo: „Ker se je zadnje leto v šolskih zavodih pri sv. Jakobu v Trstu izvršila bistvena sprememba, moralo se je radi pomanjkanja prostorov opustiti zabavišče pri sv. Jakobu. Osnovna šola se je morala razdeliti. Ko se je začetkom šolskega leta oglasilo za I. in II. razred toliko dečkov in deklic, da tudi dva razreda nista mogla ostati mešana, ločile so se deklice popolnoma od dečkov ter se je ustanovila samostojna dekliška šola. To spremembo je vodstvo naznanilo c. kr. namestništvu v Trstu kot deželnemu šolskemu oblastvu, katero jo je vzelo na znanje. Tako ima naša družba sedaj pet razredno deško šolo pri sv. Jakobu. Upisanih je bilo 241 dečkov. Da je učiteljstvo na tem zavodu vsaj deloma preskrbljeno za starost ter tudi za stalnost, bilo je v tekočem letu pri banki „Slaviji“ zavarovano za slučaj doživlja in smrti. Zavarovalnine plačujejo eno tretjino učne moči, dve tretjini pa naša družba. Dvorazredna dekliška ljudska šola pri sv. Jakobu v Trstu je nastala vsled ločitve učencev po spolu. Dne 30. septembra so njeno vodstvo prevzele čč. šolske sestre iz matice Mariborske. Upisanih je bilo 124 učenk. Radi pomanjkanja učnih sob je bil na deški šoli v I. in II. razredu poludnevni pouk. Ker je treba dekliško šolo čim preje razširiti v štirirazrednico in šolskim sestram oskrbeti v zmislu njihovih redovnih pravil primerno stanovanje, morala bode družba še dokaj žrtvovati, da ustreže higijeničnim in pedagogičnim zahtevam. V otroški vrtec v Rojanu se je prijavilo 65 otrok. V otroški vrt na Belvederju po 42 otrok, ki je stopil na mesto onega koncem julija 1895. na Greti opuščenege zabavišča.“

Ako prestopimo na Goriško, imamo ondi otroški vrt v Pevmi pri Gorici, ki je vzgajal 51 otrok. Otroški vrt v Ločniku pa, žal, vsled laške agitacije zgublja otroke, tako, da jih je letos vstrajalo samo 15. Vsled svojih obljub naša družba izdatno podpira otroški vrt v Podgori pri Gorici, ki vzgaja vsa leta največje število otrok. Letos jih je ondi zahajalo 84. Ako bi se društvo „Sloga“ ne pobrinilo za slovensko mladež, pogrešali bi goriški Slovenci svojih učnih zavodov. Sama „Sloga“ bi tudi ne zmagovala ogromnih stroškov, če bi jej naša družba ne priskočila na pomoč. Le tako se vzdržuje: otroški vrt društva „Sloge“ v Gorici v ulici sv. Klare z 72 otroci, otroški v ulici Barzelini z 83 gojenci. Najvažniša pa je slovenska ljudska petrazrednica v Gorici z 8mi oddelki in 505 učenci. Tega bremena bi se bila že rada znebila „Sloga“ in z njo naša družba; a v kljub razsodbi državnega sodišča, da je mestni magistrat v Gorici dolžan osnovati slovensko šolo, izmislilo se je še zmiraj toliko zaprek, da javna šola še ni ustanovljena in da morajo borni Slovenci še zmiraj žrtvovati tisočake za slovensko šolo, ko bi jih drugod krvavo potrebovali. Otroški vrtec pod Kostanjevico pri Gorici je zbiral v svojih prostorih 61 otrok.“

Razpisan štipendij. Početkom šolskega leta 1896/97 oddati je državni štipendij v znesku 210 gld. na leto kojemu ubožnemu in marljivemu dijaku iz Istre ali Goriško-Gradišćanske, obiskujočemu danajsko visoko šolo za obdelovanje zemlje. Prednost imajo oni, ki obiskujejo poljedelski oddele akademije. Prošnje je uložiti do 20. oktobra t. l. c. kr. namestništvu v Trstu.

Od sv. Ivana smo prejeli nastopni dopis: Zeló neverjetna se mi zdi notica v št. 100 cenjene „Edinosti“, v kateri se pritožuje nad neuljudnostjo nekega furlanskega duhovnika na Barbani. Odkrito rečem: Jaz ne morem verjeti, da bi bil oni furlanski duhovnik kar naravnost se izrazil: Za „ščave“ nimamo prostora — ali da bi bil prepovedal peti v slovenskem jeziku. In to iz sledečih vzrokov:

1. Če sploh ni prostora za „ščave“, tudi za Svetoivanske „ščave“ ga ne bi bilo. Ali ko sem istega furlanskega duhovnika naprosil po pismu, naj mi prihrani 50 postelj za romarje, ki pridejo z mano, — mi je koj odgovoril, naj bodem brez skrbi; postelje bodo. — Res sicer, da mi nismo spali na določenih posteljah. Ali tega smo si bili sami vzrok. Mi smo naznanili, da pridemo na Barbano okolo 8. ure zvečer, med tem ko smo prišli še le ob 10. uri.

Dotični furlanski gospod je tiščal ključce do naših sob do 9¹/₂ ure, in še le potem, misle da več ne pridemo, je prepustil postelje drugim romarjem. Ne glede na to smo vendar-le skoro vsi dobili nekoliko prenočišča. Da, dotični furlanski duhovnik in drugi, msgr. Costantini, sta žrtvovala nam celo svoji postelji in sta radi nas ostala tisto noč brez spanja.

2. Kar zadeva slovensko petje — mi nismo bili kar nič ovirani; mi smo peli v barki — peli z obrežja do cerkve, v cerkvi, peli drugi dan v procesiji iz cerkve do kapelice in od kapelice do ladije, in vse le v slovenskem jeziku.

3. Tudi dve pridigi v slovenskem jeziku sti bili tisti dan, t. j. 16. t. m. Prvo je imel č. o. Tomazetič ob 3¹/₂ uri, drugo pa jaz pred odhodom iz Barbane. Oni dan je bila še celo nemška pridiga — italijanske, oziroma furlanske pa nobene.

4. Kako malo nestrpni do nas so bili furlanski duhovniki, — naj priča sledeči dogodek. Ko smo bili blizo kapelice zunaj na planem — se mi je približal msgr. Costantini, rodoma Furlan, in me prašal: „kako bi se prevedli na slovenski besedi: Viva Maria?“ Ko sem mu povedal, je on prvi zaklical: „Živio Marija!“ in za njim vsi drugi. Iz rečenega sklepam: Ne morem verjeti, da bi bil oni furlanski duhovnik določno rekel: Ni za „ščave“ prostora in določno prepovedal slovensko petje. —

Res je sicer, da je bil dotični furlanski duhovnik oni dan nekoliko nejevoljen in se je tudi proti meni pritožil. Ali njegova nejevolja je bila popolnoma opravičena. Kajti nekateri okoličani, ki so prišli na Barbano z družino vred, so zahtevali za družino kar celo sobo, da bodo vsi skupaj ne gledé na različnost spola. Na božjih potih pa se tega ne sme zahtevati, kajti duhovniki morajo strogo paziti, da so ljudje po sobah spolno ločeni. Še tako se pikro zabavlja proti božjim potim, češ, glejte kako velike nerodnosti se godijo na takih shodih. Od druge strani tudi ni mogoče zahtevati za 3 ali 4 osebe sobo, v kateri prav lepo prenočuje 10 oseb. Zato je res mogoče, da je oni duhovnik nejevoljen odgovoril, da pod takimi pogoji ne prepusti sob. — Ali da bi bil kar naravnost rekel, da „za“ „ščave“ sploh ni prenočišča, ne morem in ne morem verjeti.

Svetoivanski kapelan.

Kužne bolezni v tržaški občini. V tednu od 15. do 22. t. m. bilo je prijavljenih v tržaški občini 20 slučajev ošpic, 12 sl. škrlatice, 10 slučajev dávice in 3 sl. legárjeve mrzlice. Umrla je 1 oseba za ošpicami, 2 za škrlatice, 1 za dávice in 1 za legárjevo mrzlico.

Izginol finančni stražnik. Finančni stražnik Rikard Weidt, dodeljen X. oddelku finančne straže v Trstu, ostavil je dné 20. t. m. svoj oddelek in od tega dné ni več glasu o njem. Stvar so prijavili kompetentnim oblastim.

Z graškega vseučilišča. V poletnem semestru t. l. bilo je vpisanih v Gradcu 1421 slušateljev. Od teh obiskovalo je 89 bogoslovno, 632 pravno, 549 zdraviloslovno in 151 modroslovno fakulteto. Slušateljev bilo je 1243 rednih in 178 izrednih. 1197 bilo jih je iz tostranske, 157 iz onostranske državne polovice, 67 iz inozemstva.

Zopet „fiasko“ iz milenijske razstave. Turistiški kongres, ki je bil napovedan v Budimpešti na 20. t. m., ni se mogel obdržavati, ker — nihče ni došel na ta „kongres“. Da pa nekoliko pokrijejo ta „fiasko“, razglasili so, da je ta kongres „odložen na nedoločen čas“.

Suša v Karlobagu. Skoro neverjetnih stvari čuje se iz Karlopaga na hrvatskem Primorju. Dasi se letošnji mesec avgust neprijetno cdljuje s svojimi poplavami, ki se ponavljajo skoro dan za dnem; dasi to deževje ni omejeno menda le na Trst in okolico, ampak dežuje malone sleherni dan po vsej osrednji in južni Evropi, torej tudi na Reki in nje okolicí, umira od žeje ubogi Karlopag, ki

